Міністерство культури України
Національна бібліотека України
для дітей

Методичні поради
для організаторів дитячого
читання до 50-річчя від дня
народження українського
письменника
Івана Андрусяка

Із дитиною треба розмовляти про все

Київ – 2018

Міністерство культури України
Національна бібліотека України для дітей

Із дитиною треба розмовляти про все

Методичні поради
для організаторів дитячого читання
до 50-річчя від дня народження
українського письменника Івана АНДРУСЯКА

Київ – 2018

УДК 027.625(477):[021.4:82
І-32

Відповідальна за випуск: А.І. Гордієнко.
Укладач: Ю.В. Осадча.
Літературний редактор: В.Я. Полисаєва.

«Із дитиною треба розмовляти про все» : метод. поради для організаторів дит. читання до 50-річчя від дня народж. укр. письменника Івана Андрусяка / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. Ю. В. Осадча. — Київ, 2018. — 44 с.

Видання включає інформацію про життя і творчість сучасного українського письменника Івана Андрусяка, а також розробки заходів з популяризації його творів для дітей. Методичні поради адресовані фахівцям бібліотек для дітей та педагогам.

© Національна бібліотека України для дітей

Золотий ювілей — час підводити підсумки. «Відколи себе пам'ятаю, мріяв стати письменником, бо навіть найперші свої вірші створив тоді, коли ще не вмів їх записати. Тож як би банально це не звучало, а література і є моїм життям. Бодай тому, що через неї (чи то пак – завдяки їй!) з мене послідовно не вийшло: а) вербовецького ґазди (попри наполегливе бажання батьків); б) шкільного учителя (попри педагогічну першу освіту); в) державного чиновника (попри другу освіту і п'ятирічний стаж держслужбовця); г) «зубра» журналістики (бо для цього треба було писати насамперед про політику, а мені все кортілося про літературу)… А вже що вийшло – то вийшло…»[1]

Так стисло і з гумором описує свій життєвий шлях Іван Андрусяк — поет, письменник, критик, перекладач — чиє 50-річчя відзначатиме сучасна українська література наприкінці грудня 2018 року. Хоча його «стаж», як дитячого письменника, налічує лише 13 років, але вже з перших книг (збірка віршів «М'яке та пухнасте», повість-казка «Стефа та її Чакалка») він впевнено прописався у літературі для дітей, а його герої — сміхотунчики Стефа і Ліза, нестрашна Чакалка, бегемоти і зайчики, шестикласник Івась на прізвисько Бурундук та інші — здобули заслужену любов та захоплення українських дітей. І тепер мало не щороку з'являються його нові поетичні та прозові книги для «малявок», як із ніжністю говорить сам автор): «Звіряча абетка», «Абетка-прозивалка», «Лякація», «Магазин невидимих речей», «Пінгвінік», «Третій сніг» тощо.

Народився Іван Андрусяк 28 грудня 1968 року, у селі Вербовець Косівского району Івано-Франківської області. «Чудове було дитинство! У селі під Косовом, де все просякнуто дивовижною карпатською природою і живою народною міфологією»[2]. Про різні епізоди дитячого життя автор «Чакалки» часто згадує в інтерв'ю: як виростав нетиповою дитиною — читачем і фантазером, як не любив офіційного Діда Мороза, але із нетерпінням чекав Святого Миколая, як замовляв по телефону бузькам братика (а принесли сестричку). Після школи закінчив філологічний факультет Івано-Франківського педагогічного університету та — через кілька років — Українську Академію державного управління при Президентові України, але красне письмо виявилося сильніше за педагогіку та журналістику. Вже з початком 1990-х років Іван Андрусяк

1 Андрусяк І. «Сьогодні душу витісняють на маргінеси» / Розпитувала О. Жила // АРТ Вертеп 2002-2007. — Режим доступу: http://artvertep.com/print?cont=12727 (дата звернення 24.10.2018). — Заголовок з екрану.

2 Андрусяк І. «Я пишу добрі дитячі книжки» / Розпитувала С. Світова // КаралЄвна. — 2017. — 1 берез. — Режим доступу: http://karalevna.com.ua/articles/ivan-andrusyak-ya-pyshu-dobri-dytyachi-knyzhky (дата звернення 24.11.2018). — Заголовок з екрану.

заявив про себе, як яскравий поет-неомодерніст, один із засновників групи «Нова дегенерація». Одна за одною виходили його поетичні збірки, а для дітей (типова ситуація!) почав писати, коли з'явилися власні; особливу роль у цьому відіграли доньки Ліза і Стефа. Саме вони стали не лише першими читачами, але й героями, співавторами і критиками татових творів. «Вони придумують більше, аніж я встигаю написати»[3], — зі сміхом зізнається батько, згадуючи як писав «Зайчикову книжку», «Магазин невидимих речей», книги про Чакалку... Якщо до цього додати, що більшість перекладів сучасних російських, польських, англійських та інших іншомовних авторів здійснює для дітей (і не тільки) саме Іван Андрусяк, якщо згадати, що у його трудовому (точніше, творчому) стажі — багаторічна робота у видавництві «Грані-Т» і недавно створеному «Фонтані казок», то переконаємося остаточно: у сучасній літературі для дітей він займає далеко не останнє місце. Ознайомити читачів-учнів 1-4 класів із різними гранями його діяльності (письменницької, перекладацької, видавничої) допоможе виставка «Дядько Андрусяк...» для читачів 1-4 кл. (додаток 1; розділи: «Бавиться із зайчиками», «Розповідає про Лізу і Стефу», «Пише цікаві та веселі історії (казки і не тільки)», «Грається у вірші», «Перекладає для українських дітей», «Хлюпочеться у фонтані казок!»). Яскравими елементами виставки поряд із книгами можуть бути дитячі малюнки-ілюстрації, а доречним — проведення літературної вікторини «Назва з секретом» (додаток 1.1) та гри «Розплутуй назву!» (додаток 1.2), які ненав'язливо зацікавлять малих читачів тою чи іншою книгою.

Яскраві нетипові образи, добрий гумор, дещо приправлений сатирою, невимушена гра зі словами є характерними рисами андрусяківської поезії для дітей. Та найголовніше у ній — визначила літературний критик Наталія Марченко: «... Це насамперед глибоко батьківська поезія... Напевно, це і є ота справжня біблійна чоловіча відповідальність за свій рід перед Богом, коли найменші дитячі переживання стають для батька духовним досвідом і поетичним відкриттям світу. Саме ця свіжість і незамутненість поетової розмови з дітьми і привертає читача. Бо лише поряд із справжнім Татом — великим, надійним і незрадливим — може бути по-справжньому м'яко і пухнасто»[4]. Зміст і форма віршів самі підказують, як краще їх донести до малих читачів. Це можуть бути голосні читання для наймолодших, ігри-пантоміми, інсценівки, проведення літературних ранків на різні теми тощо. Та враховуючи

3 Там же.

4 Андрусяк І. М'яке і пухнасте / І. Андрусяк. — Київ: Грані-Т, 2010 // Рец.: // КЛЮЧ (Краща Література Юним Читачам) / Н. Марченко. — Режим доступу: http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/26 (дата звернення: 31.10.2018). — Заголовок з екрану.

вікові особливості наймолодших радимо оформити для читачів-учнів комплекс заходів настільних ігор «Віршо-Тека» (додаток 2), до якого входить поетичний кросворд, віршований лабіринт, поетичне доміно, а також кілька видів поетичного лото. Такі ігри не лише розважають, але й розвивають пам'ять, увагу, логічне та образне мислення.

Від дитячої поезії до прози Іван Андрусяк перекинув місток збіркою римованих казок «Зайчикова книжечка». Улюбленець автора Зайчик є не тільки м'яким і пухнастим, але й сміливим, кмітливим, доброзичливим до тих, хто поруч із ним. Історії про Зайчика — перші уроки взаємодопомоги («Порятунок»), доброго ставлення навіть до ворогів («Зайчик у місті»), а також вухатий герой вчить бачити і творити красу («Казочка про Зайчикову знахідку»), неординарно сприймати світ («Сонячний гість»). Згодом він перестрибнув у незвичайну повість-гру «Хто боїться Зайчиків?» — своєрідний, на думку критиків і читачів, рецепт гармонійного та щасливого родинного життя. Чому б не запросити дітей погратися у зайчиків? Для цього пропонуємо сценарії вистав «Зайчикові пригоди» (додаток 3) за оповідками із «Зайчикової книжечки» і «Хай живуть зайчики!»[5]. Ці сценарії можуть бути використані у бібліотеці як і ляльковим, так і драматичним театром.

Творчою знахідкою автора стала Чакалка — персонаж українського фольклору, якою у давнину лякали неслухняних дітей на Слобожанщині та Полтавщині. Недарма її історія, розпочавшись у казці «Стефа і її Чакалка» отримала продовження в наступних повістях «Кабан дикий — хвіст великий», «Чакалка та Чупакабра». І — за допомогою «татійки» і сміхотунчика Стефи — із казкового страховиська вона перетворилася у добру вчительку природознавства, вірного помічника дітей у боротьбі із Великим Бабаєм та його компанією. «Трилогія Івана Андрусяка «Стефа і Чакалка» є знаковою у сучасній українській дитячій літературі, бо ж вона і смішна, і подекуди трагічна, і драматична. У ній знайдеш і пригоди, і щиру дружбу, і веселощі, і сльози відчаю й каяття. А головне — у ній добро перемагає зло».[6] Читачам-учням 5-6 класів разом із Чакалкою радимо пройти літературний квест «Подорож із Чакалкою» (додаток 4).

---

5 Див.: «Книга — світ, книга — серцю привіт…»: метод. рекомендації [до Всеукраїнського тижня дитячого читання] / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. Ю. В. Осадча. — Київ, 2013. — 36 с. — Режим доступу: http://www.chl.kiev.ua/mbm/Book/View/110#page/12/mode/2up

6 Андрусяк І. Стефа і Чакалка / І. Андрусяк. — Київ: Фонтан Казок, 2016 // Рец.: Кучеренко Д. Як із Чакалки зробити людину, а Бабая відправити в сусідню країну // Друг читача. — 2016. — 12 травня. — Режим доступу: https://vsiknygy.net.ua/shcho_pochytaty/review/44632/ (дата звернення: 31.10.2018). — Заголовок з екрану.

Пізнання навколишнього світу та оточуючих людей, охорона природи збереження власної ідентичності — теми, які підіймалися автором на сторінках трилогії про Чакалку, у світлі трагічних подій останніх років набули особливого звучання у повісті-казці «Третій сніг». А от філософську сюрреалістичну казку «Дядько Барбатко сміється», адресовану і дітям, і дорослим письменник вважає на сьогодні головним своїм твором: чудовою образною мовою він розповідає як і малим, так і великим про красу і біль життя, про неповторність кожної людини та глибинний зв'язок людини та природи. Але не можна сказати, що письменник перевантажує свого читача «дорослими» проблемами — він як ніхто прекрасно розуміє реалії дитячого життя, його радощі і проблеми, про що свідчить повість про дитячий садок «Пінгвінік».

Не оминемо увагою також повісті та оповідання про Івана Бурундука, об'єднані у книгу «28 днів із життя Бурундука». Бо, незважаючи на те, що Іван Андрусяк чітко окреслює коло своїх читачів («пишу для малявок»), він останнім часом намагається — і досить вдало — творити підліткову літературу. Повість «Вісім днів із життя Бурундука» про нетипового шестикласника Івана на прізвисько Бурундук, який прагне знайти своє місце у шкільному колективі (і пошуки його досить оригінальні), припала до душі читачам, і автор звернувся до його нових пригод в оповіданнях «Креденс», «Алхімік» та повісті «Завдання з фізики». Івасевим ровесникам адресована книга біографічних оповідань «Іван Андрусяк про Дмитра Туптала (св. Димитрія Ростовського), Григорія Квітку-Основ'яненка, Тараса Шевченка, Ніла Хасевича і Олексу Довбуша», видана у серії «Життя видатних дітей».

Незважаючи на те, що Іван Андрусяк, за його ж власними словами, «геть здитинів», до дитячої літератури він ставиться вкрай серйозно і вимогливо. «Ми, письменники, які працюють для дітей, — фактично не маємо права на помилку. Бо кожна наша помилка обходиться занадто дорого. Дитяча література — це доросла відповідальність»[7]. А на питання, розважати чи повчати своїх читачів, відповідає: повчати, але непомітно, розважаючи, без нудьги, без дорослого диктату, дивитися на світ дитячими очима, але зберігати у собі дорослий тверезий розум. І — звісно — бути добрим та щирим до дитини — свого малого читача.

7 Андрусяк І. «Я пишу добрі дитячі книжки» / Розпитувала С. Світова // КаралЄвна. — 2017. — 1 берез. — Режим доступу: http://karalevna.com.ua/articles/ivan-andrusyak-ya-pyshu-dobri-dytyachi-knyzhky (дата звернення 24.11.2018). — Заголовок з екрану.

Додаток 1

Дядько Андрусяк...

Книжкова виставка-портрет до 50-річчя від дня народження
для читачів-учнів 1-4 кл.

І. ... Бавиться із зайчиками

Мій зайчику, ця книжечка вухата,
пухнаста, куцохвоста і смішна —
до тебе, і до мами, і до тата
Сьогодні усміхається вона.
І. Андрусяк. Зайчикова книжечка[8]

Андрусяк І. Зайчикова книжечка : вірш. казки / І. Андрусяк ; худож. М. Кісєльова. — 2-е вид., випр. і допов. — Київ : Грані-Т, 2013. — 55 с. : іл.

Андрусяк І. Зайчикове Різдво : віршоказка / І. Андрусяк ; худож. Ю. Пилипчатіна. — Київ : Фонтан казок, 2015. — [15] с. : іл. — (Добрі казки).

Андрусяк І. Магазин невидимих речей = The Shop of Invisible Things : казка-гра / І. Андрусяк, О. Липка ; англ. мовою пер. Т. Желобицька. — Київ : Фонтан казок, 2016. — 41, [6] с. : іл. — укр. та англ. мовами.

Андрусяк І. Хто боїться Зайчиків : повість-гра / І. Андрусяк ; худож. У. Мельникова. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2018. — 71 с. : іл. — (Богданова шк. наука. Почат. школа).

Андрусяк І. Чупакабра та інші зайчики / І. Андрусяк; намалювала М. Кошулінська. — Вид. 2-ге, допов. — Київ : Фонтан казок, 2015. — 48 с. : іл. — (Добрі вірші). — Кн.-перевертень.

ІІ. ... Розповідає про Лізу і Стефу

Стефа — сміхотунчик.
Точнісенько як тато.
І мама, і сестричка, і навіть бабуся
теж сміхотунчики...
І. Андрусяк. Стефа і її Чакалка[9]

Андрусяк І. Кабан дикий — хвіст великий... : повість : друга історія Стефи і Чакалки / І. Андрусяк ; худож. С. Сова. — Київ : Грані-Т, 2010. — 72 с. : іл. — (Сучасна дитяча проза).

8 **Андрусяк І.** Зайчикова книжечка. — Київ, 2013. — С.5
9 Андрусяк І. Стефа і її Чакалка. — Київ, 2016. — С.10

Андрусяк І. Сорокопуди, або Як Ліза і Стефа втекли з дому : дівчача повість / І. Андрусяк ; іл. О. Мазур ; обкл. Г. Гінайло. — Львів : Вид-во Старого Лева, 2009. — 137 с. : іл. — (Обережно: дівчатка!).

Андрусяк І. Стефа і її Чакалка : дівчача повістина / І. Андрусяк ; худож. Я. Коломійчук. — Київ : Грані-Т, 2007. — 56 с. : іл. — (Сучасна дитяча проза).

Андрусяк І. Чакалка і Чупакабра : пригода третя // Андрусяк І. Стефа і Чакалка: казк.-пригод. повісті / І. Андрусяк ; худож. О. Кузнєцова. — Київ : Фонтан Казок, 2016. — С.137-234 : іл.

III. ... Пише цікаві та веселі історії (казки і не тільки)

— Кажуть, що бажання того, хто почує Чарівний Голос, неодмінно здійсниться, — мовив Жмурко.
— Одне бажання...
— А ще кажуть, — продовжила Пурхивка, що здійсниться бажання, коли одним подихом здмухнути кульбабку.
... І в небо полетіли білі пухнасті парашутики.
І. Андрусяк. Дядько Барбатко сміється[10].

Андрусяк І. Іван Андрусяк про Дмитра Туптала (святого Димитрія Ростовського), Григорія Квітку-Основ'яненка, Тараса Шевченка, Ніла Хасевича, Олексу Довбуша / І. Андрусяк ; худож. О. Московченко. — Київ : Грані-Т, 2008. — 95 с. : іл. — (Життя видатних дітей).

Андрусяк І. 28 днів із життя Бурундука : повісті та оповідання / І. Андрусяк ; худож. Г. Осадко. — Київ : Фонтан казок, 2017. — 212, [3] с. : іл. — (Книжка про мене).

Андрусяк І. Дядько Барбатко сміється / І. Андрусяк // Три дні казки / І. Андрусяк, В. Запорожець, М. Гриценко ; худож. У. Мельникова. — Київ : Грані-Т, 2008. — 92 с. : іл. — (Сучасна дитяча проза).

Андрусяк І. Пінгвінік : повість / І. Андрусяк ; худож. О. Шикура. — Київ : Грані-Т, 2013. — 82 с. : іл.

Андрусяк І. Третій сніг : повість-казка / І. Андрусяк ; худож. О. Кузнецова. — Київ : Фонтан казок, 2014. — 63 с. : іл.

10 Андрусяк І. Дядько Барбатко сміється // Три дні казки. — Київ, 2008. — С. 42-43

IV. ... Грається у вірші

— Бегемот —
от!
А ось —
бегемось?
— Ні, — каже хтось, —
то лось!
І. Андрусяк. М'яке і пухнасте[11]

Андрусяк Іван. Абетка-прозивалка : дівчачий варіант, хлопчачий варіант : віршики / І. Андрусяк ; гол. ред. Б. Будний ; худож. Г. Осадко. — Тернопіль : Навч. Книга - Богдан, 2012. — 128 с. : іл.

Андрусяк Іван. Звіряча абетка / І. Андрусяк, ; худож. О. Гаврилова. — Київ : Грані-Т, 2008. — 72 с. : іл.

Андрусяк І. Лякація : вірші / І. Андрусяк ; намал. Л. Курцеба. — Київ : Фонтан казок, 2017. — 54, [1] с. : іл.

Андрусяк І. М›яке і пухнасте : поезія / І. Андрусяк ; худож. Н. Дойчева-Бут. 2-е вид., випр. — Київ : Грані-Т, 2013. — 71 с. : іл. — (Сучасна дитяча поезія).

V. ...Перекладає для українських дітей

Еліот Томас Стернс. Котознавство від Старого Опосума / Томас Стернс Еліот ; пер. з англ. І. Андрусяка ; худож. О. Кузнєцова. — Київ : Грані-Т, 2008. — 53 с. : іл. — (Дитяча іронічна поезія).

Куклін В. Місячний Дракон / В. Куклін ; пер. з рос. І. Андрусяк ; худож. Н. Яценко. — Київ : Грані-Т, 2008. — 80 с. : іл. — (Сучасна дитяча проза).

Махотін С. Страшна зброя : веселі оповіді й казки / С. Махотін ; пер. з рос. І. Андрусяка ; худож. М. Бондаренко. — Київ : Грані-Т, 2008. — 143 с. : іл. — (Сучасна дитяча проза).

Хадановіч А. Таткові нотатки : поезія / А. Хадановіч ; пер. з білорус. І. Андрусяка ; худож. Ю. Стахівська. — Київ : Грані-Т, 2011. — 56 с. : іл. (Дитяча іронічна поезія).

Яснов М. Життя видатних тварин / М. Яснов ; пер. з рос. І. Андрусяка ; худож. М. Німенко. — Київ : Грані-Т, 2008. — 128 с. : іл.

11 Андрусяк І. М'яке і пухнасте. — Київ, 2013. — С. 37.

VI. ... Хлюпочеться у «Фонтані казок!»

... Коли струмені фонтану просвічує яскраве сонечко й легенький вітерець здіймає теплі бризки, — тоді народжується казка: над фонтаном, просто над головами щасливих малюків, спалахує веселка!
Саме тому ми й створили для вас «Фонтан казок» — щоб разом народжувати радість, напувати мрії і творити веселку — щастя!

Про видавництво «Фонтан казок»[12]

Бедрик Ю. Снюсь-нюсь-нюсь : вірші для дітей / Ю. Бедрик ; худож. А. Віліщук. — Київ : Фонтан казок, 2015. — 47 с. : іл. — (Добрі вірші).

Кочубей С. Книга рекордів Говорухи : повість / С. Кочубей ; іл. авт. ; обкл. Н. Каламєєць. — Київ : Фонтан казок, 2017. — 160, [1] с. : іл. — (Книжка про мене).

Дерманський С. Бигимоти — не медведі : вірші : для читання дорослими дітям / О. Дерманський ; худож. Л. Франко. — Київ : Фонтан казок, 2016. — 52, [2] с. : іл. — (Добрі вірші).

Пантюк С. Тимко і гелготунчик Шкода : повість / С. Пантюк ; намал. С. Сова. — Київ : Фонтан казок, 2016. — 53 [2] с. : іл. — (Добрі капості).

Чаклун О. Мікробот і галактичний пірат : казка / О. Чаклун ; худож. Я. Любарська. — Київ : Фонтан казок, 2017. — 60, [3] с. : іл. — (Добра фантастика).

12 http://fontan-book.com/nashe-vydavnytstvo

Додаток 1.1

Назва з секретом

Літературна вікторина для читачів-учнів 1-4 кл.

Мета. Ознайомлення із творчістю Івана Андрусяка.

Обладнання. Книги та картки із варіантами назв.

Умови гри. На обкладинці книги закрита частина назви. Із трьох варіантів Потрібно підібрати правильне слово або склад.

...та її Чакалка (Ліза, Чупакабра, Стефа)

Дядько Барбатко ... (плаче, думає, сміється)

Хто боїться... (зайчиків, вовка, собак,)

Кабан дикий... (заєць добрий, хвіст великий, і страшний...)

Сорокопуди, або як Ліза і Стефа... (з дому втекли, вийшли заміж, загубилися)

Магазин... (іграшок, думок, невидимих речей)

Зайчикове... (щастя, свято, Різдво)

М'яке і... (веселе, тверде, пухнасте)

Вісім... із життя Івана Бурундука (років, новин, днів)

Третій... (рік, день, сніг)

Пін... (і Гвін...; ... гвінік; ...нокіо)

Додаток 1.2

Розплутуй назву

Літературна гра для читачів-учнів 1-4 кл.

Мета. Ознайомлення із творчістю Івана Андрусяка.

Обладнання. Картки із словосполученнями.

Умови гри. Із словосполучень скласти вірні назви книг Івана Андрусяка.

Звіряча прозивалка

Зайчикова абетка

8 днів із життя Бурундука, або Третій сніг

Книжечка, або як Ліза і Стефа із дому втікали

Стефа і її Сорокопуди

Чакалка

(Звіряча абетка, Зайчикова книжечка, Вісім днів із життя Бурундука, Третій сніг, Стефа і її Чакалка, Сорокопуди, або як Ліза і Стефа із дому втікали).

Додаток 2

Віршо-Тека

Літературні ігри за віршами І. Андрусяка
для читачів-учнів 1-4 кл.

Мета. Популяризація дитячої поезії Івана Андрусяка

Додаток 2.1

Кросворд «Звіряча абетка»

Обладнання. Кросворд, тексти віршів із збірки І. Андрусяка «Звіряча абетка».

Умови гри. Розгадати кросворд, щоб у результаті склалася назва книги, а також ім'я та прізвище її автора.

						1.З	А	Й	Ч	И	К	И	
				2.В	О	В	Ч	И	К				
				3.Г	Р	І	З	Л	І				
						4.Р	А	К					
5.С	Л	О	Н	Е	Н	Я	Т	К	О				
						6.Ч	Е	Р	Е	П	А	Х	А
				7.А	Н	А	К	О	Н	Д	А		
				8.У	Д	А	В						
						9.Б	Е	Г	Е	М	О	Т	И
	10.Г	О	Р	О	Б	Е	Ц	Ь					
11.Ї	Ж	А	Ч	Е	Н	Я	Т	К	О				
			12.К	Р	О	К	О	Д	И	Л	И		
					13.Ф	А	З	А	Н				
			14.І	Х	Т	І	О	З	А	В	Р		
					15.Ц	В	І	Р	К	У	Н		
		16.Х	О	В	Р	А	Ш	О	К				
					17. И	Н	Д	И	К				
	18.Є	Х	И	Д	Н	А							
				19.Ш	И	Н	Ш	И	Л	А			
						20.Д	Я	Т	Е	Л			
					21.Ю	Р	О	К					
				22.Е	М	У							
		23.П	О	Р	О	С	Я	Т	А				
	24.Л	Е	В	Е	Н	Я							
					25.Я	К							

1.
… -пузанчики,
На капусту ласі,
З'їли два качанчики
І горнятко каші.
(Зайчики)

2.
А на власний сяде хвіст —
Скоромовку ... з'їсть.
(Вовчик)

3.
Гібон і ...
На дерево лізли.
(Грізлі)

4. ...
І грак
Грались так:
... насіння лузав,
Грак дзьобав мак.
(Рак)

5.
...
Любить татка,
Любить маму
...

6. Час застиг.
... спить.
(Черепаха).
(Слоненятко)

7. ...
Дуже горда,
Дуже люта
... !
(Анаконда)

8. ...
Книжку гортав.
Сторінок сто
Відмахав хвостом.
(Удав)

9. ...
Вечеряли доти,
Доки сонечко їх зранку
Не позвало до сніданку.
(Бегемоти)

10. ...
Знайшов камінець
І продав вороні
За штани червоні.
(Горобець)

11. ...
Їло шоколаду.
«Ох і смачнюща
Ця шкаралуща!»
(Їжаченятко)

12. ...
По воду ходили.
(Крокодили)

13. ...
Купив казан,
Наварив борщу
І поніс до щук.
(Фазан)

14. ...
Прийшов на базар.
(Іхтіозавр)

15. ...
До цикади
Приносив цукати,
Цукерки пудові
І дині медові.
(Цвіркун)

16. ...
Знайшов пиріжок,
Вигриз серединку,
Сховався в хатинку.
(Ховрашок)

17. ...-шпиндик,
На носі линдик,
Хвостяра окатий
Іде доню лякати.
(Индик)

18. ...
Непохитна —
Відстоює своє!
«Хоч берега й не видно,
А все ж він, — каже, — є!»
(Єхидна)

19. ...
Сорочечки шила.
В них шиншеленята
Ходять погуляти.
(Шиншила)

20. ... —
Дядечко ввічливий.
Зранку постукує чемно:
«Ви не хробак? Вибачте.
Потурбував даремно».
(Дятел)

21. ...
На урок
Приніс проса жменьку
І солодкий огірок
Заховав в кишеньку.
(Юрок)

22. ... з Австралії —
Панночка мила:
Тоненька талія,
Маленькі крила.
(Ему)

23. ...
По росі
Покачатись
Вийшли всі.
(Поросята)

24. «Ні, — сказало ...»
Я селдитий звіл.
Хто мене облазить хоце
Тому галкну «р-р-р!»
(Левеня)

25.
...
Не робить ябияк
Жодної роботи.
(Як)

Додаток 2.2

Доміно-абетка

(За книгою «Абетка-прозивалка»)

Обладнання. Картки із текстами назв.

Умови. Гра проводиться за правилами доміно. У грі можуть брати участь від 3-ох до 6 гравців. Між учасниками розподіляється рівна кількість карток із текстом віршів, розділених навпіл. Діти повинні скласти вірш докупи. Доміно складається як у лівий, так і у правий бік (від першої картки, позначеної курсивом). Усі вірші поділені на дві картки, лише два із них — на три (половина однієї картки — початок, дві інші, так звана «риба» — кінець).

Американській дівчинці Барбі Зранку ходити тільки у бар би	Андрійко-дурійко, У зошиті двійка
В щоденнику – дві, Ще й джміль в голові.	Іринка-перинка, Язичок-шкоринка.
Як зігрітись примусить, Так одразу ж вкусить!	Тарас-обертас Ховав дулю під матрас.
Дуля не пручалась, Тільки випиналась...	Сашко-смішко Ходив з мішком І в тому мішку Носив двійку важку.
А двійка легка, Утекла з мішка, До щоденника плигнула Й показала язика.	Кохання — справа нелегка. Сьогодні Яся покохала
Актора з телесеріалу, А завтра... завтра співака!	Вдягни, Юрку, бурку, Та й сідай на курку,
Та полетимо... Доки ще спимо.	Дівчинка Анничка — Білесеньке личко.
А на ньому — уявіть! — Пудри кілограмів шість.	Едик-ведмедик — Страшний вередун! Їв би котлету, Якби на меду;
Борщ — якби був Із варенням хіба... Кажуть, що так Відвисає губа.	Дівчинка із Польщі — Целіна Має дуже гострі коліна!

Кажуть хлопці: хай же їй грець! Ледь зачепиш – має синець!	Генику-Генику, Хочеш вареника?
Чому сирий? Щоб рота закрив!	Ліза лісом ходила, Ліза вовка зустріла.
Лізь на дуба, Лізо! Я ж тоді не злізу...	Дмитрику-Дмитре, В носику хитре —
Забачить страхи І каже «апчхи!».	Почуєте галас — Гукайте до Галі,
А Галя озвалась — Тікайте чимдалі.	Хлопчик Йосип маму просить: — Забери мене зі школи!
Там такі страшні дівчатка — Ще заколками заколють!	— *Все з'їси, Васильку?* Ковбасу і шинку.
Та до ковбаси Порося неси!	Отакий Василь — Справжній ковбасиль!
Барбі ж у бар не ходила ніколи. — Хто б їй повірив?! Тільки до школи...	Доки йшов до школи Ромчик, Планував лише погромчик,
А прийшов — і напролом Справжній влаштував погром.	Дівчинка з Росії — Фаїна Мало не позбулася ліні:
Цілий день провчилась у школі... Як же бути з силою волі?	Зенику-Зеновію, Не хвались обновою —
На твоїй обнові Діри триметрові!	Наталочка-непиталочка! Набурмоситься й мовчить – Не зворушити нічим...
Запитаємо Наталю: Що то з нею буде далі?	Пилипко очима Кліп. Каже: — Я тепер Філіп...
Тато глипа, Мама хлипа: — Загубили ми Пилипа!	Дівчинка з Японії — Йоко – Як стрельне примруженим оком –

Хлопці лиш беркиць в бур'яни! Певно, полякались вони.	Івасик-головасик, Голосочок — басик.
Як тільки забасує — То й трактор забуксує!	Маринка-хмаринка Літає неначе...
Одразу розтане – Як тільки заплаче.	Леоніде, Стати ніде... Леоніде, Стій!
Бо у школі До обіду Не лишиться Й стін.	Не почуєш нашу Емму Котрий вже урок...
Так ховає страус ему Голову в пісок.	Нашому Хомі на умі Танки-пістолети самі...
Вічно він їх носить до школи... Добре, що бодай іграшкові!	Пишуть Вірі люті звірі З прерії листи:
Леви й тигри захиріли, Приїжджай хоч ти!	Ой, Борисе, заберися! В тебе брови з барбарису,
Щоки, наче бербениці, І під носом дві суниці.	У світленької Світлани Всі думки про сарафани.
А в чорненької Світлани — Про спіднички та реглани.	Якову ніяково — Всі шукали Якова,
а він хвилювався, що не заховався.	У корейського хлопчика Чена Була вдома собачка учена,
Доки вирішив Чен: — Необачно, Коли вченіша навіть собачка.	Хто про що не запитає — Все на світі Юля знає!
Ох, талант цей непростий: Бути вчителькою їй!	Я Катрусі не боюся. Хай лиш стрінеться Катруся —
Я їй квіточку до рук. А на квіточці — павук!	Якось Щек З двома братами На предвічних Горах стали.
Бачать — унизу ріка Величезна така!	Їм сподобалося дуже... А тобі хіба байдуже?

Додаток 2.3

Склади — СКЛАДИ!

Літературне лото за збірками «Чупакабра та інші зайчики», «Усе солодший сад», «М'яке і пухнасте»

Обладнання. Картки із віршами, де у словах пропущені склади, картки із складами[13].

Умови гри. Гра проводиться за правилами лото. Учасники беруть картки із віршами, де у словах пропущені окремі склади. Кожна клітинка містить склад. Ті склади, які потрібно замінити у вірші, виділені різними кольорами, а пробіли між словами — сірим. Ведучий навмання дістає картки із складами. Виграє той, хто перший замінить усі склади. (Полегшений варіант: перед початком гри діти читають вірш із плакату або на екрані).

Картки із складами

БУ	БУ	ВА	ЖОВ
ЖОД	ЛА	ЛА	ЛЕ
ЛИ	ЛО	ЛО	ЛО
МОС	НЮ	ПА	ПА
ПА	ПА	ПА	ПА
ПРО	РЕЗ	РЕШ	РЕШ
РЯ	СИ	СЛИ	СО
СТАВ	ТОМ	ТЬСЯ	ХВОС
ЦЕ	ЧЕ	ЧЕ	ЧЕР
ЧИ	ШОВ		

13 Для уникнення дублювання у додатках 2.3, 2.4 і 2.5 подаються одразу картки із відповідями.

Картка із віршем «Обурився!»

ЛА	ПА	ТИЙ		СНІГ		ЛА-	ПА-	ДА	Є,	
ЛО	ПА	ТУ		ЗА	СИ	ПА				
НЕ	ХАЙ		ЙО	ГО		ЛО	ПА	ТО	Ю	
НІ	ХТО		НЕ		ЗА	ЧІ	ПА.			
Я	БУВ		БИ		ТЕЖ		О	БУ	РЕ	НИЙ,
ЯК	БИ		НА		СТЕЖ	КУ		ЛІГ,		
А	ТУТ		МЕ	НЕ		ПОЖ	БУ	РИ	ЛИ	
ЛО	ПА	ТОЮ		У		СНІГ.				

Картка із віршем «Мандрівка»

РАК		ДО		РІЧ	КИ		ЙШОВ
У	ПЕ	РЕД		ХВОС	ТОМ.		
І		ПЕ	РЕД		МОС	ТОМ	
ВІД	ПО	ЧИ	ТИ		СТАВ.		
ПРИ	ВЕРЗ	ЛОСЬ		ЙО	МУ,		
ЩО		ВІН		ЗА		МОС	ТОМ.
РОЗ	ВЕР	НУВ	СЯ		РАК		
І	ПІ	ШОВ		НА		СТАВ.	

Картка із віршем «Слива»

СЛИ	ВА		
ЩАС	ЛИ	ВА	
ЗЛИ	ВА		
ПРО	ЙШЛА		
СО	ЛО	ДОМ	
СИ	НІМ		
СВІТ			
НА	ЛИ	ЛА	
СОХ	НЕ		
СМІ	Є	ТЬСЯ	
СО	НЯЧ	НИЙ	
ДЕНЬ			
СЛИ	ВОЮ		
РВЕ	ТЬСЯ		
СЕР	ЦЕ		
З		ГРУ	ДЕЙ

Карта із віршем «Черешні»

ЧЕ	РЕЗ		ЧЕ	РЕШ	НЮ		
ЧЕ	РЕЗ		ЧЕР	ВО	НУ		
ПО	ЧЕ	БЕ	РЯ	ЛИ			
ЯК		ЧЕ	РЕЗ		ВО	ДУ	
ЧЕ	РЕЗ		ЧЕ	РЕШ	НЮ		
ПО	ЧЕ	РЕЗ		БІ	ЛУ		
НЕ		ЧЕ	БЕ	РЯ	ЛИ		
ПЕ	РЕ	ЛЕ	ТІ	ЛИ			
ЧЕ	РЕЗ		ЧЕ	РЕШ	НЮ		
ПО	ЧЕ	РЕЗ		ЖОВ	ТУ		
ТА	КИ		Ж		У	РЕШ	ТІ
НЕ		СКО	ЧИВ		ЖОД	НИЙ	

Додаток 2.4.

Лото-Рими

Літературне лото за збірками
«М'яке і пухнасте»,«Абетка-прозивалка»,
«Звіряча абетка»

Обладнання. Картки із віршами, де пропущені слова, картки із словами-римами.

Умови гри. Гра проводиться за правилами лото. Учасники беруть картки із віршами, де пропущені окремі слова (рими). Кожна клітинка містить слово, ті слова, які потрібно замінити у вірші, виділені червоним кольором, а пробіли між словами — сірим. Ведучий навмання дістає картки із римами. Виграє той, хто перший замінить усі рими. (Полегшений варіант: перед початком гри діти читають вірш із плакату або на екрані).

Картки із словами

балерина
гусінь
журилися
знає
капуста
качанчики
кишенька (кишеньку)
косичка (косичку)
коти
краплинка (краплинку)
мішок
мовчав
мох
м'яч (м'яча)
наука (науку)
нявчав
огірок
па-де-пе
пиріжки
подушки
птах
розминулись
рот
рука
сімдесят
сміхота
Тетянка
ходили
червоне
юрок

Картка із віршем «Сміхота»

Кіт	коту	котив	м’яча
і	нявчав.		
Кіт	коту	котив	м’яча
І	мовчав		
Перестрілись	два	коти —	
Кіт	кота	перекотив.	
М’яч	спіткнувся	об	мя’ча -
і	його	перенявчав.	
Метушились,	гнулись,	пнулись -	
І	нарешті	розминулись.	
М’яч	м’ячу	котив	м’яча -
І	нявчав.		
Кіт	коту	котив	кота...
Сміхота!			

Картка із віршем «Тетянка»

Дівчинка	Тетянка	
Як	очеретянка:	
Ув	очеретах	
Пурха,	наче	птах.

Картка із віршем «Поліна»

Поліна –	не	перина.	
Поліна –	балерина.		
Танцює	па-де-пе		
Де	стане,	там	впаде...

Картка із віршем «Даринка»

У	Даринки	три	перинки,	
На	перинках	подушки.		
А	на	них	лежить	Даринка,
Наминає	пиріжки.			

Картка із віршем «Зайчики»

Зайчики-	пузанчики	
На	капусту	ласі
З'їли	два	качанчики
І	горнятко	каші.
А	тоді	журилися
Що	було	негусто:
Каша	тільки	снилася,
Їлася —	капуста.	

Картка із віршем «Крокодили»

Крокодили				
По	воду	ходили.		
Взяли	відер	сімдесят		
Двісті	сорок	сім	горнят,	
Сотню	глечиків,	мішок,		
І	півтисячі	пляшок,		
Бочку,	діжку,	ванну —	от! —	
Ще	й,	звичайно,	повен	рот.
Принесли.	А	за	хвилинку	
Кажуть:	«Ой!	Іще	б	краплинку.

Картка із віршем «Миша»

Миша-	мама	миші-	доні
Заплете	косичку.		
Вдягне	платтячко	червоне,	
Взує	черевички,		
Дасть	портфелика	шкільного,	
Відведе	за	руку.	
«Дуже	смачно,	люба	доню,
Гризяти	науку.		

Картка із віршем «Юрок»

Юрок				
На	урок			
Приніс	проса	жменьку		
І	солодкий	огірок		
Заховав	в	кишеньку.		
Просо —	дзьоб,			
Просо —	дзьоб,			
Огірочком —	хрусь,			
Весь	урок			
Наш	юрок			
Як	не	верть,	то	круть.
Він	і	досі,	мабуть,	
Все	те	наминає, —		
А	урок			
наш	юрок			
не	питай —	не	знає	

Додаток 2.5

Лото-Вгадайка

Літературне лото за збірками
«Лякація», «Чупакабра та інші зайчики», «М'яке та пухнасте»

Обладнання. Картки із віршами, де пропущені слова, картки із словами.

Умови гри. Гра проводиться за правилами лото. Учасники беруть картки із віршами, де пропущені окремі слова. Ведучий дістає картки із цими словами, які, як і на картці-вірші, виділені окремими кольорами (іменники — червоні, прикметники — жовті, дієслова — зелені, інші — сині). Виграє той, хто перший складе вірш.

Картки із словами

акація
багряна
бегемот
біла
білесенька
був
верещить
велика
власний
вода
вранці
вуха
геть
глибина
глюк
далі
дві
двоє
де
дно
додому
дядечко (дядечка)
жовті
жовті
зависає
замовкніть
звірі
здійняв
зелені
змарнувати
і
і
і
її
їхав
йдіть
кит
кіт
киця
коліна
кричіть
лається
ліс
лякаються
мабуть
малюк
між
мовив
молодиці
молоко (молока)
мурахи
наче
ненароком
не
не
не
необачно
ні
обережно
ой
паніка
перевести
пісок
пішки
плавати
планшет
повбирались
помада (помаду)
правда
реве
річка
робити

рожева
руки
синій
смакота
солодко
спосіб
срібляста
страшна
тато
теж
тепер
тихо
трамвай
тринадцятий
утягнула
хобот (хоботом)
хочу
хтось
цвіт
цвіте
цуценя
червоні
чорний
щойно
я
які

Картка із віршем «У 13-ім трамваї»

У	тринадцятім	трамваї			
Завиває	бегемот				
А	чого	він	завиває?		
Весь	трамвай	про	це	вже	знає:
Бегемоту	ненароком				
Тицьнув	хоботом	ув	око		
Необачний	слон —	і	от		
Завиває	бегемот!				
Величезний,	наче	шафа,			
Так	реве	він,	що	жирафа	
Утягнула	шию	вмить			
І	як	гаркне:	— Тихо!	Цить!	
— Не	кричіть! —	кричить	папуга.		
— Гей!	Замовкніть!	рявка	друга.		
— А	чого	ви	кричите?		
Носоріг	гука	на	те.		
Тут	і	лев	здійняв	тривогу,	

Бідолаха	теж	завив,			
Хтось	в	гармидері	на	ногу	
Необачно	наступив.				
У	тринадцятім	трамваї			
Верещить	і	завиває,			
Гарка,	лається,	реве			
Все	живе...				
Був	і	я	в	трамваї	тім,
Але	їхав	зовсім	трішки:		
Щойно	зміг —	одразу	втік		
І	пішов	додому	пішки		

Картка із віршем «Глюк»

І	дорослий,	і	малюк —	
Кожен	має	власний	глюк	
Тато	он	який	великий —	
А	коли	у	черевики	
Надзюрило	цуценя			
Біснувався	він	півдня!		
Ну	а	мама,	навпаки,	
На	півдня	заціпеніла		
Це	помаду	я	зуміла	
Перевести	на	ляльки.		
І	з	моїм	планшетом	теж
Отака	дурня	буває:		
Гальмоне	і	зависає		
А	чому—	не	розбереш!	
І	в	кота	бувають	глюки —

Це	коли	його	на	руки
Хочу	взяти	я,	а	кіт
Розвернувся	і	утік.		
Так,	дорослий	і	малюк	
Кожен	має	власний	глюк.	
	Я	їх	маю	теж,
А	які	не	розбереш.	
Що	ж	робити?	Навіть	діти
Знають —	спосіб	є	простий:	
Геть	усіх	нас	треба	вміти
Пе-ре	за-	ван-	та-жи-	ти!

Картка із віршем «Глибина»

Ми	сьогодні	молодці			
Будем	плавати	в	ріці.		
Тут	водички	по	коліна		
Ще	й	купається	рибина.		
Я	уже	на	глибині?		
— Іще	ні...				
Річка —	це	вам	не	ставок,	
Тут	на	березі	пісок.		
Вже	вода	мені	до	пупа —	
І	лоскочеться,	і	хлюпа.		
Ось	я	вже	й	на	глибині?
— Іще	ні.				
Ой!	А	тут	пливе	трава!	
Ця	осока —	як	жива...		
Зараз	я	її	помию!		
А	вода	уже	по	шию.	
Правда	ж,	я	на	глибині?	
— Іще	ні!				
Ого-го!	Не	йдіть	сюди!		

Забагато	тут	води!			
Я	тепер	і	за	медалі	
Не	ступлю	ні	кроку	далі	
Тут	же	не	дістанеш	дна!	
Глибина...					

Картка із віршем «Кольорові приколи»

Два	зелені	крокодили			
Аж	по	дрова	в	ліс	ходили,
Та	у	лісі,	як	на	зло,
Дров	зелених	не	було.		
Два	слони	сріблясто-	сірі		
На	сріблясту	гору	сіли.		
Хоч	би	що	їм	говорив,	
А	зробилось	дві	гори.		
На	червоній	черепиці			
Спали	дві	червоні	птиці.		
Дивувались	вранці-	рано			
Я	рожева,	ти	багряна.		
Дві	коричневі	мурахи			
Повбирались	у	папахи.			
І	в	коричневих	дворах		
Загубились	між	мурах.			
Раз	на	грушку	теплу,	спілу	
Двоє	приятельок	сіло —			
Жовті-	жовті	дві	оси...		
Обережно!	Не	вкуси!			
Синій	кит	гука	киту:		
— Я	шукаю	смакоту.			

Синій	кит	відповіда:			
— Ду-уже	синя	смакота.			
Біла	киця	кицю	білу		
Похвалила,	як	уміла:			
— Ти	білесенька	така.			
Напилася	молока!				
Раз	вужище	чорно-	чорний		
До	чорнозему	дочовгав.			
— Ось	лиш	вуха	зачорню	я,	
І	безпечно	заночую.			

Картка із віршем «Лякація»

Коли	цвіте	лякація		
усі	птахи	тремтять		
І	звірі	всі	лякаються	
І	люди	гомонять.		
Ховайтеся	ховайтеся			
Вже	бризнуло	на	цвіт	
Така	страшна	лякація		
Боятись	її	слід.		
Тут	паніка	зчинилася		
Велика	і	страшна		
І	врешті	докотилася		
До	дядечка	слона.		
Спинився	слон	принюхався		
І	мовив	їм	на	те
Як	солодко	і	смачно	як
Акація	цвіте.			

Додаток 2.6

Книжковий лабіринт

Літературна гра за віршами І. Андрусяка

Мета.

Обладання.

Умови. Прочитати вписані у таблицю вірші І. Андрусяка «У лузі» (червоний колір), «Собаче листування» (жовтий колір), «Розмова» (зелений колір), «Півгорошини» (блакитний колір).

ЦІЛИЙ ДЕНЬ	І КОРОВА	ЧОРОНО-БРОВА,	А БИЧОК	КО-ЛО-БО-ЧОК,	ПОСПАТИ ЧАС.
ПАСУТЬСЯ В ЛУЗІ	НАЙУЛЮБЛЕ-НІШІ ДРУЗІ:	І ТЕЛИЦЯ,	БІЛОЛИЦЯ.	ТИХО	А ТЕПЕР
БО В МЕНЕ В БУДЦІ	МИШІ ШКРЕ-БУТЬСЯ».	ВІДПИСАВ	ПЕС ДО ПСА:	ВКЛАВСЯ	ПОПАС,
ДОБРЕ ВСЕ?	ХЛІБЧИК СОНЦЕ ПЕЧЕ.	НЕБО МІСИТЬ,	«У МЕНЕ, ПСЕ,	НА БОЧОК.	КАЖЕ: — Я УЖЕ
«У ТЕБЕ, ПСЕ,	— А ХМА-РА?	— ТАК ТО Ж МІСЯЦЬ	ЧУДОВО ВСЕ.	ТОБІ Ж, НЕБОЖЕ,	КІТ ДОПОМОЖЕ».
НАПИСАВ:	— ГАРЯЧА ПАРА	ТЕМНО-СИНЬОЮ.	— САМ?	— НІ, ОН ТАМ.	— ТАК!
ПЕС ДО ПСА	ВІД ХЛІБЦЯ В НЕБО ТЕЧЕ.	ІЗ ХМАРИНОЮ	— НЕ САМ,	— У ВІКНІ?	— ЛІТАК?
НА	ДОЛОНІ,	ТА Й ТА, НЕПРОШЕНА —	ЛИШ	ТАК,	ПІВ ГОРОШИНИ...
ТОБІ, НЕЧУПАРО	НА ПАЛЕЦЬ!	ТОБІ, ВЕРЕДУЛЕ, —	НА ЛИЧКО.	А В МАЛЕНЬКОЇ ДОНІ	ОДНА
НА РУКУ.	ТОБІ, ЗЛЮКО, —	НА ШАПКУ.	ТОБІ, РОЗБИШАКО, —	ГОРОШИНИ СІЮ!	ПЛАКСІЮ, ПЛАКСІЮ —

Додаток 3

Зайчикові пригоди

Сценарій вистави
за «Зайчиковою книжечкою»
І. Андрусяка

Дійові особи. Ведучий, Зайчик, Лисичка, Вовк, Вовчиця, Сорока, Лис, Їжачок, Білка, Синички, Дятел, Кіт, Біла Ворона, Зима.

Ведучий.
Мій Зайчику, ця книжечка вухата,
Пухнаста, куцохвоста і смішна —
До тебе, і до мами, і до тата
Сьогодні усміхається вона.

Обкладинка книжки.
Виходить Зайчик.

Ведучий.
Живе у ній веселий Тато Зайчик.
Іще недавно він і сам хитрунчик був, мазунчик і пузанчик...

Зайчик.
Авжеж — бо був маленьким зайченям!

Ведучий.
І лагідний, і трохи розбишака — але про це, звичайно, знає всяк!

Разом**.**
Що був би світ незатишним і бляклим
Без пустунів і добрих розбишак!

Дія перша. Зайчикова знахідка.

Ведучий.
Жив собі Зайчик — вушка-сплюшка.
Ходив на базарчик, грався з мушками,
купував моркву й капусту хрумку,
а іноді гризяв кору у садку.
Одне слово, жив, як усі зайці,
аж раптом надибав зернятка оці...

Зайчик.
Може, якась це заморська приправа,
тож супчик вийде в мене на славу.
(пробує).
Гірчить у роті, ще й аромату

від цих зерняток не так багато.
Не варто ними псувати страву.
Краще я посаджу їх — цікаво...
Ведучий.
Зайчика раптом як підмінили.
Мов додалося у нього сили!
Грядку копає хвацько, на славу!
Що ж за зернятка — дуже цікаво...

Виходить Лисичка.

Лисичка.
Матимеш власну моркву й капусту.
Дуже смачненькі зайчики тлусті!
Зайчик.
Лапки у мене прудкі — не загину.
Я сію на грядці заморську рослину.
Достатньо її скуштувати —
і зможуть зайчики навіть літати!

Виходить Вовк.

Вовк.
Ох ти, Зайчиську!
Вже по капусту бігать неблизько?
Вже тебе ніжки далеко не носять?
Буде вовчатам страва хороша...
Зайчик.
Ой, не діждешся — так просто не згину.
Я сію на грядці заморську рослину.
Достатньо її скуштувати —
і зможуть зайчики навіть літати!
Ведучий.
Зайчик забув свої лінощі й пустощі.
Грядки заклав і морквяні, й капустяні.
Тільки ж була особливо красива
та, де зростала заморська рослина.
Зайчик її поливав усе літо,
й під осінь на грядці...
Зайчик.
Виросли квіти! *(Бере букет квітів).*
Лисичка.
Подумаєш, свято! У лузі добра такого багато.
Стільки трудитись — і в нагороду
самі лиш квіти, жодного плоду...

Вовк.
Зайчику, милий, а покажи-но, де твої крила?
Зайчик.
Працею ж я тренувався все літо!
Бігаю так, що не треба й летіти.
А щодо квітів... На це і краса є:
помилувався — й душа аж літає!

Дія друга. Порятунок.

Зима.
Немов у білі пута ув'язані світи.
Це я прихожу, люта, від мене не втекти!
Зайчик *(злякано).*
У цій пустелі білій усе життя мине,
І жодні добрі звірі не знайдуть тут мене!
Ведучий.
Аж раптом чує Зайчик — крізь хугу і мороз
ридає хтось неначе, у лісі плаче хтось.
Наш зайчик крізь намети, як може, прудко мчить:
Зайчик.
Ну де ти? Де ти? Де ти? Я буду там за мить!
Ось він, здається, близько... Та кинешся туди —
А там лиш вітер свище і всі замів сліди!
Ведучий.
Наш Зайчик із розпуки заплаче й сам ось-ось...
Та раптом дивні звуки! Там нипає ще хтось.
Хода його скрадлива...
Зайчик.
Ой, лелечко! Дивись!
Крізь білосніжне мливо бреде по лісу Лис!
З'являється Лис.
Ведучий.
Скрадається наш Зайчик по Лисячих слідах!
Уже і сам він плаче...
Зайчик.
Я Лису не віддам нещасного роздерти, я стану з ним на бій!
Ведучий.
Та тільки що він вдіє? Адже боїться сам...
Зайчик.
Такого лиходія здолать хіба що псам!
З'являється Сорока.

Сорока.
Скре-ке-ке!
Нечувано! Зі мною уперше отаке!
Такого світ не бачив, такого світ не знав,
Щоби маленький Зайчик на Лиса полював!
Зайчик *(до Сороки).*
Ти вчасно, білобока! Ти чула в лісі плач?
Хтось певно замерза там! Із кимось там біда!
Я кинувся шукати — а тут оцей рудань!
Зжере він бідолаху. Рятуймо ж бо мерщій!
Лети чимшвидше, птахо, і на весь ліс кричи —
Нехай сюди збіжиться вся добра звірина,
Гуртом хай злого Лиса відлякує вона!
А я піду шукати...
Сорока.
Скре-ке-ке! Звірят прийде багато, щоб відвернуть лихе!
Ідуть. З'являється Їжачок.
Ведучий.
Хто ж плаче там? Уранці маленький Їжачок
Два яблучка-рум'янці і листячка пучок
Ніс у свою хатинку. Не думав про лихе.
Аж тут зірвався вітер — і дерево сухе
Зламалося і впало на стежечку тонку,
і лапку перебило малому Їжачку.
З'являється Лис
Лис.
Це ж хто так гірко плаче? Де мій смачний обід?
Ага! Це ти, Їжаче! Обачним бути слід.
Тепер із тебе буде і суп, і відбивна.
З'являється Зайчик.
Зайчик.
Не вийде в тебе, Лисе, оказія така!
Тебе я не боюся! Врятую Їжачка!
Лис.
Який, нівроку, бравий з'явився тут народ.
Обід мені на славу — і сам стрибає в рот!
Ану, який, Зайчиську, із тебе захисник?
Лиш підійду я близько — і ти одразу зник...
Лис стрибає на Зайчика, той відбігає вбік.
З'їм спершу Їжака я, а Зайця вже тоді!
З'являються Синички, Зайці, Білка, Сорока.
Ведучий.

Малята, не хвилюйтесь — нікого він не з'їсть. Вже збіглися всі друзі — Сороки, Білок шість, Синичок, може, двісті і двадцять сім Зайців... Усім йому не з'їсти, не дасть він раду всім...

Усі.
Якщо когось, гульвісо, зачепиш ти, то знай:
гуртом тебе із лісу ми проженем — і край!

Лис втікає.

Їжачок *(до Зайчика).*
Не віриться, що Лиса ти обдурить зумів!
Зайчик.
Не в тому справа, друже... Для цього я малий.
Я б сам і подужав. Але усі — змогли!

Дія третя**.** Зайчик у місті.

Ведучий.
У нашого вовка велике горе —
його вовченятко страшенно хворе!

Виходить Вовк і Дятел.

Дятел.
Вперше таку зустрічаю хворобу.
Які знав ліки — всі перепробував...
Мені, напевно, бракує хисту.
Ви б запросили лікаря з міста.
Вовк.
Сам би побіг би я без вагання,
Але ж ця мандрівка буде остання.
Вовчиця.
Що тут гадати — кожному звісно
Як зустрічають вовка у місті.
Ведучий.
Дуже засмучені Вовк і Вовчиця:
Невже не знайдеться у лісі сміливця?
Аж тут раптом Зайчик гукає з-за тину
(бо ближче не зважився підійти він).
Зайчик.
Вовку-сусіде, я ще не чув
В тебе у домі такого плачу.
Вовк.
Зайчику любий, велике в нас горе.

Наше Вовчатко страшенно хворе.
Не може, бідненьке, ні пити, ні їсти.
Дядечко Дятел каже, що з міста
треба покликати мудрого лікаря,
тільки чимшвидше – вагатись ніколи...
Просили Сороку, та в неї малята.
Лис там прокрався — буде цькувати.
Зайчику, любий, може хоч ти
зможеш Вовчаті допомогти?

Зміна декорацій.

Зайчик.
Страшно у місті! Життя не для Зайця!
Всі тут нервуються, всі метушаться!
Людям не можна втрапляти на очі —
але ж і звірі дружити не хочуть.
Всі такі пишні, зарозумілі...
Та найстрашніше — автомобілі!
А ще і місто таке велике!
Хто підказав би, де в ньому лікар?

Виходить Кіт.

Послухайте, пане! З лісу
Прийшов я...
Кіт.
Це зр-р-розум-м-міло!
Можеш тепер-р повертатись сміливо.
Якщо пощастить, то й проскочиш, гульвісо...
Ох і дурненькі ви, звірі із лісу!
Зайчик.
Я сюди, пане Коте, прийшов не гуляти!
Лікаря треба знайти для маляти!
Вовченя не пити не може, не їсти.
Тут зарадити може лиш лікар з міста!
Кіт
О, друже, у тебе поважна причина!
Бачу, ти справді сміливий хлопчина!
Це у вашому Лісі справдешні дива є,
якщо лікаря Заєць для Вовка шукає.
Лікарів в місті, звичайно, багато,
та найкраща — лікарка в білім халаті.
Від сотні хвороб в неї є оборона.
Та й дістанеться швидко... Це Біла Ворона!

Ведучий.
Помчали по місту птахи і звірята —
нелегко цю Білу Ворону шукати!
Вона нарозхват — її всі потребують,
і кожен її цінує й шанує.
Усім допоможе — і навіть Вовчаті,
Потрібно до ранку її розшукати...
Розшукали, звичайно.
І ось уже день.
Зайчик Білу Ворону до лісу веде!
І дивуються звірі, дивуються птиці...
Дятел.
Це насправді?
Сорока.
Чи може, усе це нам сниться?
Лис.
Де це бачено і чувано де?
Усі разом.
Зайчик Білу Ворону до лісу веде!

Виходить Вовк, Зайчик і Біла Ворона.

Біла Ворона.
Оглянула ваше я Вовченя.
Не хвилюйтеся дуже — уся ця дур-р-ня
з нездор-р-рової їжі!
Десь Вовчик набрів на цукерки несвіжі.
Недаремно ваш Дятел
цю погану хворобу не зміг розгадати.
Досі тільки у місті вона зустрічалась
а тепер, бач, уже і до лісу дісталась.
Вовк.
Отак нам Ворона допомогла!
І така в Зайченятка пригода була.
Тепер сповіщаю я на весь ліс,
що його захищатиму завжди і скрізь.
Зайчик.
А я на це маю власну примовку:
як у Вовка біда — поможи хоч і Вовку!

Додаток 4

Подорож із Чакалкою

Літературний квест за творами І. Андрусяка
«Стефа і її Чакалка», «Кабан дикий — хвіст великий»,
«Чакалка і Чупакабра»
для читачів-учнів 5-6 кл.

Мета. Популяризація казок І. Андрусяка.
Завдання. Скласти цитату із книги.

МАРШРУТ ДЛЯ 1-ОЇ КОМАНДИ.

Старт.

Зашифрувати назву книги «Стефа і її Чакалка», замінивши літери цифрами.

Підказка:

С-22, І-12.

(Відповідь: 22-23-7-25-1 12 13-13 28-1-15-1-16-15-1).

Етап 1. Мішок

У мішку переплуталися літери. Герої повісті розсипалися на склади. Потрібно знову скласти їх імена.

РА, РУХ, ЧАС, ФАЗАН, ЯР, ЛІКАР, ЩОКИ, ЦЯ, ЛІС, ТЕ, А, І

(СТЕФА, ЧАКАЛКА, ОРИНА, ІРЦЯ,СІЯР, ЛІЗА, ХРУЩ)

Етап 2. Школа Чакалки.

Представити коротку пантоміму на тему «Якби я потрапив у школу Чакалки....»

Етап 3. Чакалака запитує. Втеча, або Як орієнтуватися у лісі.

Що потрібно зробити, коли заблукаєш? *(Визначити сторони світу)*

Коли немає компасу, чи можна орієнтуватися за годинником? *(Так)*

Як можна орієнтуватися вдень за сонцем? *(Треба встати так, щоб вранішнє сонце було по праву руку. Тоді обличчя буде повернуте на північ).*

Що росте найгустіше із північного боку дерева? *(Мох)*

З якої сторони кора у дерев світліша? *(З півдня)*

Фініш. Скласти цитату із слів.

Проблеми, усмішка, плач, вирішувати, нагромаджувати, а, і, лише.

(Проблеми вирішуються з усмішкою, а з плачем лише нагромаджуються).

МАРШРУТ ДЛЯ 2-ОЇ КОМАНДИ.

Старт.

Скласти анти-назву повісті «Кабан дикий — хвіст великий».

(Приклад «Порося домашнє — голова маленька»).

Етап 1. Збір у Бабая

Назвати правильні імена тих, хто зібрався у Бабая.

Жерибаба,
Чахлик великий,
Петро Ярмозяк,
Бабай Перший Не
Пальмаїха
Катерина Чорна
Баба Яга Друга

(Великий Бабай, Бабаїха, Ярмо, Петро Перший, Катерина Друга, Чорна Пальма, Баба Яга, Чахлик Невмирущий, Жерикізяк).

Етап 2. Літ-Конкурс від Куслапка.

Зайці звернулися до володаря світу, щоб він розфабував їм шкіру, бо дуже негарно бути сірими. Тоді... *(Їхнє бажання було виконане, але кольорові зайці одразу стали легкою здобиччю хижаків).* («Чому зайці сірі», українська народна казка).

Двоє зайчиків журилися, що їм важко жити на світі, бо вони усього бояться. Але коли пішли до річки втопитися, побачили... *(Що їх злякалася жабка. Зайчики побачили, що комусь живеться навіть гірше за них).* («Два зайчики, білоруська народна казка»).

Заєць та їжак бігали наввипередки. Але... *(Коли заєць прибіг першим, він вже побачив на тому місці другого їжака). («Як заєць та їжак бігали наввипередки»).*

Етап 3. Чакалка запитує. Дещо цікаве про кабанів...

Як ще можна назвати дикого кабана? *(Сікач, вепр)*

Чи правда, що у дикого кабана великий хвіст? *(Ні)*

Чим вкрите тіло кабана? *(Щетиною).*

Чим харчуються дикі кабани? *(Коріннями рослин, горіхами, жолудями, ягодами).*

Чому небезпечна зустріч із диким кабаном? *(Кабан може кинутися на людину).*

Фініш. Скласти продовження дражнилки «Кабан дикий — хвіст великий».

Черевики, хвостяра, татові, ані, стати, йти, мести.

(Кабан дикий — хвіст великий,
Взув татові черевики.

Ані стати, ані йти,
Лиш хвостярою мести...).

МАРШРУТ ДЛЯ 3-ОЇ КОМАНДИ.

Старт

Написати назву книги навпаки, зберігши при цьому кількість літер у порядку слів. (Тобто, якщо перше слово складається, наприклад, із 2-літер, друге – із 10, а третє із 5, то порядок назви «навпаки» буде таким же: 2-10-5).

(Арбак а пучіаклакач)

(Чакалка і Чупакабра)

Етап 1. Хтоещоце? (Плутанина)

Невідома науці тварина. (Папараці). *(Чупакабра)*

Ті, що фотографують особисте життя. *(Папараці).*

Вчений, який вивчає птахів. (Чупакабра). *(Орієнтолог)*

Той, хто полює без дозволу. (Орієнтолог). *(Бракон'єр).*

Етап 2. Чат цитат.

Хто мовив:

«Мені треба самій туди поїхати, знайти Чупакабру, сфотографувати і всім показати». (Стефа, Чакалка, Ліза).

«Стій! Хто йде? Пароль!» (Чупакабра, Жерикізяк, Сіяр).

«Каза ісчєзла! Аграбілі!» (Бабаїха, Просто Відьма, Нікітішна).

«Диктофон у телефоні, телефон у Стефи, Стефа в мішку, мішок у Чупакабри, Чупакабра в темному лісі, й за нею женеться десяток розлючених бабаїв і страшил». (Чакалка, Жерикізяк, Ліза).

«Доки я тут — жодного бабая в цьому лісі не буде». (Чупакабра, Куслапко, Чакалка).

Етап 3. Чупакабра запитує про птахів.

Хто із птахів плутає день і ніч? (Сова)

Якого птаха вважають царем птахів? (Орла)

Який птах може імітувати будь-яку пташину пісню? (Шпак)

Які птахи зовсім не можуть літати? (Страус і пінгвін)

Яка птаха є найменшою? (Колібрі)

Фініш.

Людина, вона, завжди, гарне, погане, переважати, якщо, сама, цей, схотіти, в.

(Гарне в людині завжди переважить погане, якщо вона сама цього схоче).

Інформаційні джерела[14]

Статті.

Андрусяк І. Дитину обманути неможливо : хто лідирує на ринку дитячої книжки; на гонорари в нас не проживеш; зможемо самі себе здивувати / І. Андрусяк ; розмову вів Ю. Григорницький // Віче. — 2015. — № 17. — С. 62-63.

Андрусяк Іван. Іван Андрусяк : Дитяча література — самобутнє явище, цікавіше, ніж «дорослий» «укрсучліт» : як письменник «для малявок» потрапив у почесний список «Білих ворон» / Андрусяк Іван ; розмову вела Н. Позняк-Хоменко // Україна молода. — 2013. — 27 берез. — С. 12.

Андрусяк Іван. Іван Андрусяк : Із дитиною треба розмовляти про все : відомий дитячий письменник — про те чому він не любить Діда Мороза, про проблеми політкоректності в дитячій літературі і звідки взялося видавництво «Фонтан казок» / Андрусяк Іван ; розмову вела Н. Позняк-Хоменко // Україна молода. — 2014. — 23 груд. — С. 14.

Бахман Анна. Добрі книжки Івана Андрусяка : [зустріч з письменником] / Бахман, Анна // Куля. — 2015. — № 7. — С. 23.

Експедиція в казку : родзинки навчання : літературні ігри за текстами «Хрестоматія сучасної української літератури» // Розкажіть онуку. — 2017. — № 3. — С. 3-10.

Купріян Ольга. Книжковий Миколай : вісім книжок, які варто покласти дітям під подушку / Купріян Ольга // Україна молода. — 2014. — 9 груд. — С. 14.

Лагола Ірина. Формування в учнів навичок структурно-смислового аналізу художнього тексту на прикладі творів І. Андрусяка : методика навчання / Лагола Ірина, Свиріпа Людмила // Початкова школа. — 2017. — № 12. — С. 18-22. — Бібліогр.: с. 22.

Томашук Лідія. Іван Андрусяк «Стефа і її чакалка» : українська література, 5 клас / Томашук Лідія // Українська мова й література в сучасній школі. — 2013. — № 5. — С. 58-68.

Щербина Іванна. «Україна починається з тебе» : українська дитяча література переживає ренесанс... / Щербина Іванна // Культура і життя. — 2018. — 20 квіт. — С. 12.

Українські дитячі книжки, про які знає увесь світ // Шкільна бібліотека. — 2018. — № 3. — С. 77-78.

14 Книги І. Андрусяка представлені у додатку 1.

Інтернет-ресурси

Андрусяк І. Зайчикова книжечка. — Київ: Фонтан казок, 2018. — 48 с. / Андрусяк І. // Рец: // Головченко Н. Про «Зайчикову книжечку» Івана Андрусяка / Н. Головченко // Буквоїд — 2018. — 13 серп. — Режим доступу: http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2018/08/13/161442.html (дата звернення: 01.11.2018). — Заголовок з екрану.

Андрусяк І. Лякація / І. Андрусяк. — Київ: Фонтан казок, 2017. — 56 с. Рец: // Головченко Н. Коли цвіте локація... / Н. Головченко // Буквоїд. — 2017. — 17 трав. — Режим доступу: http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2017/05/17/073244.html (дата звернення: 01.11.2018). — Заголовок з екрану.

Андрусяк І. Іван Андрусяк: «Фонтан казок» не перекроюватиме ринок, а робитиме світ теплішим / І. Андрусяк; розмовляла О. Хмельовська // ЧИТОМО. — 2014. — 5 трав. — Режим доступу: http://archive.chytomo.com/interview/andrusyak-fontan-kazok-ne-perekroyuvatime-rinok-a-robitime-svit-teplishim (дата звернення: 01.11.2018). — Заголовок з екрану.

Андрусяк І. Іван Андрусяк: Формувати в дитини критичне мислення / Андрусяк І., розмовляла О. Купріян // Барабука. — 2015. — 7 серпн. — Режим доступу: http://www.barabooka.com.ua/formuvati-v-ditini-kritichne-mislennya/. (дата звернення: 01.11.2018). — Заголовок з екрану.

Лущевська О. Сім запитань письменнику. Іван Андрусяк // ЧИТОМО. — 2016. — 9 серп. — Режим доступу: http://archive.chytomo.com/interview/7-zapitan-pismenniku-ivan-andrusyak. (дата звернення: 01.11.2018). — Заголовок з екрану.

Ославська С. Повість Івана Андрусяка «Третій сніг» вийшла в аудіо форматі / С. Ославська // ЧИТОМО. — 2014. — 3 верес. — Режим доступу: http://archive.chytomo.com/news/tretij-snig (дата звернення: 01.11.2018). — Заголовок з екрану.

Штефан А. Лякація чи нелякація того, що поезія перемогла прозу: [про вірші І. Андрусяка] / А. Штефан // ЧИТОМО. — 2018. — 2 лют. — Режим доступу: http://archive.chytomo.com/issued/lyakaciya-chi-nelyakaciya-togo-shho-poeziya-peremogla-prozu (дата звернення: 01.11.2018). — Заголовок з екрану.

«ІЗ ДИТИНОЮ ТРЕБА РОЗМОВЛЯТИ ПРО ВСЕ»
Методичні поради
для організаторів дитячого читання
до 50-річчя від дня народження
українського письменника Івана Андрусяка

Відповідальна за випуск Гордієнко А.І.
Матеріал підготувала Осадча Ю.В.
Літературний редактор Полисаєва В.Я.
Комп'ютерна верстка Ярчак Н.В.
Підписано до друку 28.12.2018 р.
Зам. № 27. Наклад 35 прим.

Видавець та виготовлювач
НБУ для дітей
вул. Я. Корчака, 60, м. Київ, 03190
Тел/факс. 400-65-87, тел. 400-05-01, 400-70-91
http://www.chl.kiev.ua
mail: library@chl.kiev.ua

НБУ для дітей
вул. Я. Корчака, 60,
м. Київ,
03190

Тел./факс. 400-65-87,
тел.: 400-05-01, 400-70-91
http://www.chl.kiev.ua
mail: library@chl.kiev.ua